

Gezi Parkı Eylemlerinin Farklı Boyutlarıyla Bir Değerlendirmesi

Seyfettin ASLAN¹

Ömer TAYLAN²

Damla BAŞTUĞ³

Öz

Gezi Parkı Eylemleri 27 Mayıs 2013 tarihinde Taksim Gezi Parkı'nda (İstanbul'da) ağaçların sökülmesine tepki niteliğinde bir çevre hareketi olarak başlamıştır. Ancak Gezi Parkı Eylemleri süreç içerisinde asıl amacından kay(dırıl)arak daha farklı bir boyuta taşınmıştır. Özellikle internet ve sosyal medya aracılığıyla Gezi Parkı Eylemleri, yerli ve yabancı basına servis edilerek gündemde uzun bir süre yer edinmiştir. Gezi Parkı Eylemlerinin çevreci bir amaç taşımadığı daha çok politik, ekonomik ve ideolojik bir muhalefet olduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla bu politik, ekonomik ve ideolojik anlayışın asıl amacının hükümet karşıtı bir tavır oluşturmak ve böylelikle hükümeti devirmek olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Gezi Eylemleri 2013 yılında tüm alanlarda en büyük etkiyi yapan süreçlerden biri olarak değerlendirilebilir. Böylece bu süreç domino etkisiyle gelecek yıllarda da canlılığını devam ettirecektir. Bu çalışmada, Gezi Parkı Olayları çok boyutlu bir eksenle analiz edilerek, bu olayların nedenleri ve sonuçları

- 1 Doç. Dr., Dicle Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, e-mail: seyfettinaslan68@gmail.com
- 2 Arş. Gör., Dicle Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü e-mail:otaylantr@gmail.com
- 3 Dicle Üniversitesi İİBF SBE Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, e-mail:i_bastug@yahoo.com

açıklığa kavuşturulmaya çalışılacaktır. Çalışma, ilgili literatüre dayalı olarak süreç analizi ve betimsel bir yöntemle hazırlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Gezi Parkı, Protesto, Hükümet.

Giriş

Yayla'nın ifadesiyle Gezi Parkı Eylemleri karmaşık, okunması zor bir olaylar silsilesiydi (2013e).

Ancak bu tespit, Gezi'nin anlaşılamayacağından çok tek bir boyuta indirgenemeyeceğini ifade etmektedir. Buradan hareketle Gezi'nin neden ve sonuçları çok boyutlu bir eksenle ele alınmalıdır. Gezi sürecinde birçok faktörün ve aktörün yer aldığı gerçeğinden yola çıkarak bu protestonun derinliğindeki karmaşık ilişkiler ağı gün yüzüne çıkarılmalıdır. Aksi takdirde Gezi Parkı Eylemleri sadece yüzeysel bir tarzda ele alınmış olur (Tuncel, 2014:7).

Birçok ilde AK Parti binalarını ateşe veren, özel ve kamusal malları tahrip eden eylemcilerin, medyada polis şiddetinin mağduru çocuklar olarak yansıtılması ve hedeflerinin demokratik olduğunun belirtilmesi (!) Gezi Eylemlerinin organize bir hareket olduğunun ipuçlarını vermektedir (Kalkan, 2013:106; Sambur, 2013:183; SDE, 2013:13). Gezi Parkı Eylemleri, görünenin ötesinde bir hesaplaşmanın çok boyutlu bir izdüşümü olarak görülmelidir.

Gezi Parkı Eylemleri'nin başlangıç ve gelişme aşamaları karşılaştırıldığında olayı planlayan aktörlerin olduğu görülmektedir. Aynı zamanda Gezi Parkı Olayları'nın içinde yer alan bu aktörlerin temel hedefi Gezi Parkı'nı korumanın çok ötesinde bir isyanı örgütlemek olduğu anlaşılmaktadır (SDE, 2013:5).

Gezi Parkı Eylemleri zaman periyodu olarak 3 aşamada ele alınabilir. Birinci aşama, Mayıs ayının son günlerinde yarı-örgütlü bir şekilde çevre hareketi olarak başlamış ve bu süreçte siyasi irade açısından eylemler, bir asayiş sorunu ve ideolojik muhalefetin ötesinde herhangi bir anlam ifade etmemiştir. İkinci aşamada (31 Mayıs-15 Haziran tarihleri

arasında) Gezi Parkı Eylemleri, ulusal ve uluslararası aktörler aracılığıyla örgütlenerek siyasallaşmış ve hedefler revize edilerek gerçek hedefin (Canatan, 2014:64,67; Tuncel, 2014:16; Ete vd, 2014:62) -“mesele sadece Gezi Parkı değil arkadaş, sen hala anlamadın mı?” (Twitter, 2016) mottosu altında- Başbakan Erdoğan olduğu anlaşılmıştır.

Bu hedefin bir yansıması olarak şiddet olayları artmış ve büyük maddi hasarlara yol açmıştır. Son aşama ise Polisin 15 Haziran akşamında müdahale ederek eylemcileri Parkın dışına çıkarmasıdır ki bu tarihten itibaren gerginliğin gittikçe azaldığı görülmüştür (Canatan, 2014: 64; Ete ve vd, 2014: 62).

Gezi Parkı Eylemlerinin yaşandığı mekân (İstanbul Taksim Meydanı), Osmanlı döneminde şehrin dışında bir mezarlık alanıydı (Kavuncu, 2014:116; tarihinizde.com, 2016; blog.milliyet.com.tr, 2016; Bardakçı, 2013).

1780 yılında Sultan II Selim döneminde bu alana Halil Paşa Topçu Kışlası yapıldı. Ancak bir yıl sonra patlak veren Kabakçı Mustafa İsyanı ve sonraki yıllarda yaşanan büyük yangınlar ile Kışla büyük oranda zarar gördü. Ayrıca 31 Mart (1909) hadisesinde topçu ateşi nedeniyle meydana gelen ciddi hasarlar yüzünden kışla askeri özelliğini tamamen kaybetti. Birinci Dünya Savaşı sonunda İstanbul’u işgal eden Fransız güçleri tarafından Kışla’nın avlusu stada çevrildi (blog.milliyet.com.tr, 2016; Bardakçı, 2013).

“Taksim meydanı için en önemli gelişmelerden birisi, 1928 yılında Cumhuriyet Anıtı’nın meydana yerleştirilmesidir” (Kavuncu, 2014:116-117). Çünkü Cumhuriyet Anıtı’nın önemli özelliklerinden birincisi figüratif bir anlatımla Atatürk’ü ve kurulan yeni düzeni topluma tanıtmaktı (yamabilgi.blogcu.com, 2016).

İkincisi ise hegemonik bir anlayışın sembolü olmasıydı. Başka bir ifadeyle Cumhuriyet’in merkezi Ankara olmasına rağmen Cumhuriyet Anıtı’nın İstanbul’a (Taksim Meydanına) yerleştirilmesi aslında Ankara’nın hegemonik anlayışını mekânsal olarak sembolize etmektedir (Kavuncu, 2014: 117,121). Bundan dolayı Güngörmez’e göre, “Taksim devlet

tarafından dokunulmaması, müdahale edilmemesi gereken politik bakımdan kutsal” bir mabettir (2013:130).

1940 yılında, İstanbul Valisi CHP’li Lütfi Kırdar, Kışla’nın mimari ve tarihi açıdan önemine rağmen, Fransız şehircilik uzmanı Henri Prost’un önerisiyle burası İsmet İnönü’nün emriyle yıktırılmıştır (www.geziparkiolaylari.com, 2016; resmigorus.blogspot.com.tr, 2016; Gezgin, 2013; Ekinci, 2012; emlakansiklopedisi.com, 2016). Kışla’yı yıkma nedenlerinden biri İsmet İnönü’nün kendi heykelini dikmek istemesidir. Ancak 1946 yılında kurulan ve 1950’de iktidar olan Demokrat Parti, Taksim meydanında heykel olduğu için hemen yakınına yeni bir heykel dikilmesine karşı çıkmıştır. Bundan sonra günümüze kadar Kışla’nın bulunduğu yer park şeklinde düzenlenmiş ve zaman zaman düzenlemelerle görünümü değişikliğe uğramıştır (Candemir ve İzmir, 2013:5; blog.milliyet.com.tr, 2016; Atılğan, 2012).

Ak Parti’nin belediyecilik anlayışında tarihi yapı ve mekânların yeniden ihya edilmesine büyük önem verildiğinden kentsel dönüşüm bağlamında birçok restorasyon çalışması yapılmaktadır (SDE, 2013:6). Bu kapsamda 16 Eylül 2011 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi’nin aldığı kararla Taksim Yayalaştırma Projesi kabul edilmiş ve bu plan 4 Ocak 2012 tarihinde Anıtlar Kurulu tarafından onaylanmıştı (Korkut, 2011; Candemir ve İzmir, 2013:6).

Bu proje kapsamında yeniden inşa edilecek Topçu Kışlası için 4 Ekim 2012 tarihinde yol genişletme çalışmaları başlamıştı. Çalışmalar kapsamında 27 Mayıs 2013 tarihinde bazı ağaçların başka yerlere dikilmek amacıyla sökülmesi üzerine çevreci marjinal gruplar ve bazı sol eğilimli örgüt mensupları Gezi Parkında oturma eylemi başlattı. Bu gruplar park içinde çadırlar kurmuş ve geceyi burada geçirme kararı almışlardı. 29 Mayıs 2013 sabahı, yapılan eylemin yasal olmadığı gerekçesiyle emniyet güçleri parktaki eylemcilere sert bir müdahalede bulunmuştur (Karabulut ve Uğur, 2014:282-283; Işık, 2013:22).

Müdahale sonrası eylemcilerin sayısı hızla artmaya başlamış ve birçok ilde destek amaçlı protesto gösterileri yapılmıştır. Ancak çevreci hareket olarak başlayan Gezi Parkı Eylemleri kısa sürede ulusal ve uluslararası

basında geniş yer bulmuş ve (Işık, 2013:22; Bayhan, 2014:44) bu noktadan sonra çevre eksenli düşünce gittikçe zayıflarken mevcut hükümeti düşürme isteği gittikçe artmıştır.

Nitekim Gezi Parkı Eylemlerinin ilk aşamasında çevreyi koruma adına bir tepki söz konusu iken daha sonraki süreçte demokratik yollarla iktidara gelen bir hükümetin devrilmesi amaçlanmıştır (Güngörmez, 2013:129; Akgün, 2013:30; Bayhan, 2014:23).

Gerçekte Gezi Parkı eylemcileri, hükümeti protesto etmek için barışçıl yollardan çok şiddet hareketlerine yönelmekte ve böylece güvenlik güçlerini de şiddet kullanmaya kışkırtmaktaydılar. Bu şekilde şiddet ve ajitasyonun yoğunlaşmasını ve eylemlerin dünya kamuoyunun gündemine gelmesi amaçlamışlar ve büyük ölçüde de başarılı olmuşlardır (Sambur, 2013:183-184; Aktay, 2013:12; Kazdağlı, 2013:42).

Yayla'ya göre ise Gezi Parkı Eylemleri'nde birinci aşamadan ikinci aşamaya geçilmesi akıllıca düşünülmüş bir plandı. Planda iki husus önemliydi. Birincisi, oy oranı %50'ye ulaşmış bir partiyi ve tabanını hedef almak yerine Erdoğan'ı partisinden izole ederek ve halkın nazarında itibarsızlaştırarak saf dışı etmeyi (2013b).

İkincisi, Erdoğan ve Partisi'nin birbirinden ayrı tutulmuş olmasıydı. Erdoğan "uzlaşmaya kapalı, inatçı, irrasyonel, hayal dünyasında yaşayan, psikolojik sorunları olan" bir diktatör olarak nitelendirilirken partisi bu sıfatlardan azade tutulacaktı (Ete vd, 2014:68; Akgün, 2013:34). Böylece AK Parti milletvekilleri arasında kutuplaşmaların oluşması ve Türkiye ve dünya kamuoyunda Erdoğan'ı öfkenin ve nefretin objesi haline getirerek, işlevsel bir lider olmadığı algısını oluşturarak siyaset dışı bırakılması amaçlanmaktaydı (Ete ve Taştan, 2013:68).

Bu plan "ustalıkla bir biçimde toplumsal bilinçle yerleştirilmeye çalışılmıştır" (Sambur, 2013). Bu planın farkında olan Başbakan Erdoğan ise Yavuz Sultan Selim Köprüsü inşaatının açılışındaki konuşmasında "Ne yaparsanız yapın. Orası için karar verdik. Yapacağız" (Candemir ve İzmir, 2013:6) diyerek bu konuda hem kararlı hem de egemen güçlere ve eylemcilere AK Parti iktidarının gücünü ve meşruluğunu göstermeyi amaçlamıştır (Yiğit, 2013: 2).

Başbakan Erdoğan'ın bu kararlı tutumu karşısında eylemciler şiddetin dozunu giderek arttırmış, vatandaşların can ve mal güvenliğine, kamu mallarına zarar vermiş ve yolları kapatmışlardır (Babacan, 2014:152; SDE, 2013:15). Protestolara katılan Mehmet Ayvalıtış, Abdullah Cömert, Ethem Sarısülük, Ali İsmail Korkmaz, Berkin Elvan, Ahmet Atakan ve polis memurları Mustafa Sarı ile Ahmet Küçüktağ hayatını kaybetmiş, çok sayıda kişi yaralanmıştır (Özel ve Deniz, 2015: 878).

“Valiliklerden gelen bilgilere göre hazırlanan hasar tespit raporunda ise 58 kamu binası, 68 MOBESE kamerası ve 337 işyerinin tahrip edildiği, 90 belediye otobüsü, 214 özel araç, 240 polis aracı ve 45 ambulansın kullanılmaz hale” geldiği tespit edilmiştir (www.radikal.com, 2016).

15 Haziran 2013 tarihinde Gezi Parkı'ndaki eylemcilere, Polis müdahale etmiş eylemciler Parkın dışına çıkarılmış ve Park kalıntılardan temizlenmiştir. Bu tarihten itibaren hükümet karşıtı Gezi Eylemleri'nin şiddet dozu giderek azalmış olmasına (Bolat, 2013:93; Canatan, 2014:64) rağmen bu süreçle ilgili kamuoyunda sert tartışmalar yaşanmıştır.

Kamuoyunda Gezi Parkı Eylemleri genel olarak iki anlayış ekseninde değerlendirilmiştir. Eyleme sempatisi olanlar, olayları metafizik bir referans üzerinden Gezi Ruhı (Ayrıntılı bilgi için bkz. Sambur, 2013:184-185) olarak nitelendirirken antipati duyanlar, eski ayrıcalıklı sınıfların kendi hegemonik değerlerini yeniden empoze etme olarak tanımladılar (Ete ve vd, 2014: 62).

1. Gezi Parkı Eylemlerinin İdeolojik Boyutu

Bütün ideolojilerin temel amacı insanı, hayatı, doğayı ve evreni açıklama ve yorumlamaktır. Bunu yapabilmek için de öncelikle insan doğası referans alınmaktadır. İnsan doğası üzerine yapılan açıklama ve yorumlamalar, zihinler ve düşünce tarzlarını etkiler yani epistemolojik duruş aynı zamanda ontolojik konumu da belirler. Bilgiyle biçimlenen zihinler ve düşünceler, olguları ve olayları ya tanırlar ya da tanımlarlar. Bu iki fiil de (tanımak ve tanımlamak) hem epistemolojik hem de ontolojik bir farklılığı dile getirmektedir. Tanımak fiili herhangi bir

özneyi veya olguyu ifade ederken onu belli bir kategoriye dâhil etmeden ne olduğunu yorumlamaya çalışmaktır. Tanımlamak fiili ise bir özneyi ve nesneyi ön kabullere dayanarak açıklamaktır. Böylelikle ‘tanıyan’ın insan doğasına bakışı tekil ve pluriversal bir yaklaşım tarzı ve liberteryen bir zihniyeti yansıtırken ‘tanımlayan’ın insan doğasına bakışı tümel, üniversal bir yaklaşım tarzı ve total bir zihniyeti sergilemektedir. İnsan doğası, literatürde tanımsız ve belirsiz olarak kabul edilmektedir. Çünkü genellikle insan doğası üzerinde bir anlaşma söz konusu değildir (Morland, 1998:23).

Bu nedenle insan doğası hakkında söylenebilecek en önemli ve tutarlı şey “monist bir yapı”ya sahip olmadığı, gizemli, çoklu ve karmaşık bir anlam dünyası olduğudur. Çünkü insan doğası hem rasyonalitenin ölçüsü olan akıllı, hem de duyguların ve değerlerin yoğun olduğu ahlaki kapsadığından insan sayısınca insan doğası söz konusudur. Bu paradigma aynı zamanda liberteryen bir zihniyet dünyasının ipuçlarını barındırmaktadır. Böyle bir zihni dünyanın atomistik karakteri birey olduğu için çoğulculuk ve farklılık ön plana çıkarılmaktadır.

Ancak tüm bu farklılık ve çoğulculuk içinde insan doğasının aynı öze sahip olduğunu ve ortak bir paydada buluştuğunu iddia etmek total bir zihniyetin ipuçlarını vermektedir. Bu paradigma homojen bir anlayış, yaşam ve düşünce sunar ve temel dinamik olarak kolektiflik önem kazanır. Her zaman gizil olarak “ötekiliği” inşa etme çabasında olan kolektif varlık, ötekinin varlığıyla ve anlamıyla benlik ve kimlik kazanmaktadır. Bu benlik-ötekilik ekseninde mental, kültürel, siyasal, hukuksal v.s. kimlikler ve kodlar belirlenir. Böylelikle toplum kesimleri kutuplaştırılır. Benlik-ötekilik ilişkisinde ben, ötekiyi tanımlayarak ona ahlaksal kodlar üretir. Bu değerlendirme ekseninde Bayhan’a göre Gezi Parkı Eylemleri, demokratik yollarla iktidara gelmiş partiye karşı olanların kolektif kin ve nefretlerinin dışı vurumudur. Bu durum ise toplumda “biz” ve “öteki” ayrışmasını belirginleştirmektedir (2014:24).

Bu iki paradigma ekseninde Gezi Parkı Eylemleri’nin zihniyet dünyası açıklığa kavuşturulabilir. Gezi Parkı Eylemleri’nde hem fiziksel hem de sanal dünyada kullanılan dil, simge ve sembollerle oluşturulan atmosfer

dünya kamuoyunun (Kuşdil vd., 2014:79) dikkatini çekmiştir. Gezi’de kullanılan dil, simge ve semboller ideolojiktir (Güven, 2014:27) ve eylemcilerin büyük bir kesiminin CHP tabanından gelmiş olması egemen ideolojinin sol-Kemalizm olduğunu göstermektedir (Yayla, 2013:146; Bedir ve Bedir, 2014:265).

Nitekim Kemalist zihniyetin, eskiden askeri enstrümanlarla hayata geçirdiği vesayet anlayışını, günümüzde sokak (Gezi) üzerinden hayata geçirmeye çalıştığı iddia edilmektedir. Bu zihniyet, temelde sivil bürokrasiyi, milli iradeyi ve demokratik süreçleri (Ete ve Taştan, 2013:159) devre dışı bırakmayı amaçlamış (Ete ve vd, 2014:68; Ete ve Taştan, 2013:159) ve kendi görüşünü bilimsel gerçeklik sayarak ‘toplum mühendisliği’ni yöntem olarak benimsemiştir (Yayla, 2013c). Öyle ki halkı kendileri tanımlamakta, halkın ne istediğini onlar bilmekte ve onlar ne istiyorsa o halkın isteği olmaktadır (Yayla, 2013a). Böylesi bir zihniyette farklılıklara tolerans yoktur. Farklılıklar öteki ve düşman olarak nitelendirilir. Bu universal ve tümel yaklaşım, Gezi’nin total(iter) bir zihniyete sahip olduğunu göstermektedir.

Nitekim Sambur’a göre de, Gezi Eylem(ciler)inin dayandığı sosyal, siyasal ve ideolojik kesimin zihin algısı otoriter ve totaliterdir. Bunun gerekçesi olarak da farklı yaşam ve düşünce tarzlarına şimdiye kadar ciddi bir duyarlılık göstermemeleridir. Yıllardır Kürtlerin ve dindarların hak ve özgürlükleri ihlal edilmesine rağmen, bu eylemci kesimden hiçbir ciddi tepki ortaya çıkmamıştır. Aksine kendileri bu hak ve özgürlüklerin kısıtlamasında rol oynamışlardır. Dolayısıyla Geziciler, sadece kendi ideolojilerinin doğru ve üstün olduğuna inanmakta ve bundan dolayı kendilerini diğer toplumsal sınıflardan üstün görmekte ve kendilerine bu kesimler tarafından saygı gösterilmesini istemektedirler (2013:185; Özipek, 2013:14).

Gezi’de verilmek istenen mesaj, kamusal alanda Kemalist motifli seküler yaşam modelinin sürekli egemen olmasıdır. Ancak çoğunluğun temsilcisi olan ve kendini muhafazakâr demokrat (Özen ve Avcı, 2013:35) olarak tanımlayan AK Parti iktidarının referansları Kemalistlerin referanslarıyla örtüşmüyordu. Aslında toplumsal ve siyasal anlamda

azınlıkta kalan Kemalistlerin buna rağmen kamusal alanda düşüncelerini egemen kılma girişimi şizofrenik bir tavra işaret etmektedir. Çünkü makul olan anlayış çoğunluğun yönetmesi ve azınlık haklarının güvence altına alınmasıdır.

Fakat Kaplan'a göre, istenen şey sonsuza kadar, azınlıkta olan seçkin Kemalistlerin yönetme ve kendi egemenliklerini koruma anlayışını sürdürmeleri ve çoğunluğun da bu anlayışa saygı ve rıza göstermelerini beklemektedir (2013:61).

Aktay'a göre, hayat tarzlarının iktidar tarafından engellendiğini iddia eden ve yıllarca bu halkın çocuklarına üniversitelerin kapısını başörtüsü, katsayı ve türlü yollarla kapatan Kemalistlerin çıkardığı "hayat tarzı" şamatası aslında aşağı sınıftan gördükleri insanların varlığına karşı duydukları tahammülsüzlükten başka bir şey değildir (2013:11).

Güngörmez ise dini kamusal alandan dışlamak isteyen seküler anlayışın ve modern yaşam tarzının bilimselliğinin ve rasyonelliğinin yeniden sorgulanması gerektiğini (2013:131) ifade ederek tartışmaya katkı yapmaktadır.

2. Gezi Parkı Eylemlerinin Sosyo-Politik Boyutu

Sosyo-politik bir analize göre, Gezi Parkı Eylemleri'nin itici gücü, 2002 yılının Kasım ayından bu yana yapılan her seçimden ve referandumdan başarılı çıkan AK Parti'nin illegal yollarla zayıflatılmasını veya iktidardan düşürülmesini hedefleyen Kemalist kesimdir (Ertem ve Esayan, 2013:175; Topbaş ve Işık, 2014:210).

Çünkü Cumhuriyet'in kuruluşundan beri ayrıcalıklı ve egemen bir konumda olan bu kesimin, 2000'li yılların başından itibaren demokratik kuralların işleme ile siyaset üzerindeki etkileri zayıflamış ve imtiyazlarını kaybetmişlerdir (SETAV, 2016).

Bu bağlamda AK Parti iktidara geldikten sonra Türkiye'de egemen olan merkez-çevre dikotomisi yer değiştirmeye başlamıştır. Başka bir deyişle mevcut egemen toplumsal sınıf yerini yeni bir toplumsal sınıfa bırakmaya başlamış ve bu anlamdaki değişim ve dönüşüm devam

etmektedir. Bu dönüşüm, eski rejimin elitlerinde belirgin bir rahatsızlığa yol açmıştır. Bu nedenle Gezi Parkı Eylemleri, öncelikle sistem içindeki geleneksel etki ve ağırlıklarını kaybeden eski elitlerin veya Beyaz Türklerin meydana çıkararak yeniden Türkiye'ye egemen olmak için verdikleri bir hegemonya mücadelesi olarak değerlendirilebilir (Beriş, 2013:21; Sambur, 2013). Dolayısıyla Gezi Parkı Eylemlerine damgasını vuran ağırlıklı toplumsal sınıfın Kemalist kesimler olduğu (Bedir ve Bedir, 2014:265) rahatlıkla ifade edilebilir.

Gezi Eylemleri'nde 24 yaşındaki bir öğretmene "Sizce medya mesajınızı doğru ilettiler mi?" (Canatan, 2014:65) sorusuna verdiği cevap şu şekildedir: "Bizi doğru anlatmadılar. Halk TV ve Ulusal TV dışında Gezi'yi doğru bir şekilde anlatan kanal olmadı. Hepsi hükümet yanlısı politika izledi." Medya ile ilgili soru, eylemcilerin politik kimliğini ve siyasal sosyalleşme süreçlerini de açığa çıkarmıştır. Soruya verilen yanıtlardan eylemcilerin tipik CHP'li ve ulusalcı ailelerden geldikleri ve düzenli olarak bu iki kanalı izledikleri anlaşılmaktadır. Onlara göre bu iki kanal dışındaki tüm diğer kanallar "yandaş" olup hiçbir olayı objektif olarak yansıtmamaktadır (Canatan, 2014, 72).

Bu argümanlar sonucunda Gezi'nin çok-kimlikli ve kültürlü bir atmosfere ve zemine sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Işık, "Yeni Toplumsal Hareketler ve Sanal Gerçeklik Boyutunda Gezi Parkı Eylemleri" adlı çalışmasında Gezi hareketini her şeyden önce çok kimlikli bir hareket olarak nitelendirmiş ve kanıt olarak da öğretmenleri, öğrencileri, sanatçıları, gençleri ve yaşlıları saymıştır (2013:29). Fakat Işık'ın, farklı meslek ve yaş gruplarından örnekler vermesi çok-kimliklilik ve çok-kültürlülük anlamına gelmemektedir. Çünkü CHP zihniyeti de toplumdaki farklı meslek ve yaş gruplarında taraftar bulmaktadır. Gerçekte Gezi Eylemleri, çoğunlukla eski hegemonik konumlarını elde etmek isteyen toplumsal kesimlerin ön ayak olduğu ve bu hedeflerinde engel olarak gördükleri hükümete ve Başbakan'a yönelik bir girişimdir.

Sambur'a göre, Gezi'deki sosyo-politik profil kutsallaştırılmış bir pozisyona çıkarılmıştır. Örneğin Gezi'de itiraz etmek ve dünyayı değiştirmek isteyen, geleneksel hiyerarşilerin ve klişelerin dışında düşünen,

bilgisayarla büyüyen ve ulaştığı bilgi kaynaklarıyla farklı bir dünya tasarlayan, yeni bir genç kuşağın yani Y kuşağının ortaya çıktığı iddia edilmiştir. Gezi boyunca üretilen bazı sloganlar ve mizah, Y kuşağının yaratıcı zekâsının ürünleri olarak yüceltilmiştir (2013:185).

Ancak bu kuşak, ortaya hiçbir ciddi metin, tez veya düşünce koymamanın acizliğinden dolayı Erdoğan karşıtı küfürlere, Soğuk Savaş döneminden kalma sol ve sosyalist sloganlara sarılmıştır. Bu panorama, Y kuşağının birikimli ve nitelikli insanlar olduğunun bir efsane veya kurgu olduğunu göstermektedir (Sambur, 2013:186).

Gezi’de eylemcilerin, kandil günü (06 Haziran 2103) içki içmeme kararı alması ve ertesi gün Cuma namazı kılan anti-kapitalist Müslümanların etrafında halka oluşturmasının amacı, iktidar partisinin politikalarına karşı tepkilerini ortaya koymaktı (Kavuncu, 2014:120-121). Herkesin aynı safta yer aldığı Gezi Eylemleri’nde en çok konuşulan olaylardan biri de İhsan Eliaçık’ın önderliğindeki anti-kapitalist Müslümanların yer almasıydı. Fakat bu grubun evvelden beri hükümete çok sert muhalefet yaptığını gözden kaçırmamak gerekir (Topal, 2013:70). Bu nedenle Gezi’deki sosyo-politik yapı iki sınıf arasındaki mücadeleyle reaksiyoner bir hale bürünmüştür (Sambur, 2013:181,182). Biri AK Parti ve Erdoğan öncülüğünde inşa edilen yeni Türkiye misyonu diğeri de bu misyona karşı çıkanlardır. AK Parti karşıtı olanların politik bayraktarlığını ise CHP yüklenmiştir (Ete vd., 2014:70).

AK Parti’nin Mayıs ayındaki olumlu tablosu şu şekildeydi (Müderisoğlu, 2013):

İstanbul’da 2017’de hizmete girecek 100 milyon yolcu kapasiteli 46 milyar dolarlık 3. Havalimanı,

Japonya ile 22 milyar dolarlık 2. nükleer santral imzası,

İstanbul Boğazı’na, 2,5 milyar dolarlık 3. Köprü,

93 bin puanı gören Borsa İstanbul endeksi,

135 milyar doları aşan Merkez Bankası döviz rezervi,

Yüzde 4.61’e kadar inen iç borçlanma faizi,

“Yatırım Yapılabilir” seviyeye ulaşan Türkiye kredi notu,

23,5 milyar dolardan sıfırlanan IMF borcu,

Düşük enflasyon, artan ihracat, canlı sanayi,

Çözüm Süreci'nin (Akgün, 2013:33; Ertem ve Esayan, 2013:22) umut dalgası.”

Türkiye'nin Mayıs 2013'teki ekonomik gücünü yansıtan bu tablo ülkenin aynı zamanda bir hedef haline gelmesine de yol açtı (Yılmaz, 2013: 26). AK Parti'nin büyük siyasi ve ekonomik projeleri hayata geçirmeye çalıştığı bir dönemde CHP bu projeleri geçersiz ve gereksiz kılmak için (Öztürk, 2014:100) artık laiklik elden gidiyor ve rejim elden gidiyor gibi endişeler altında değil, ağaçlar ve yeşil elden gidiyor sloganı altında toplumsal bir manipülasyon oluşturmaya çalışıyordu (SDE, 2013:7).

Öte yandan CHP'nin Gezi Eylemleri'nin başlamasına yol açan 3-5 ağacın sökülerek yerinin değiştirilmesine gösterdikleri tepkinin aynı-sını kendileri ağaç kıyımı yaptıklarında göster(e)memeleri paradoksal bir durumun açık bir göstergesidir. Nitekim CHP'nin yaptığı ağaç katliamı veya kıyımı (Yeni Akit, 2013; Cumhuriyet, 2014; Sabah, 2014; Hürriyet, 2014; Radikal, 2014), hem CHP'li milletvekilleri arasında sert tartışmalar meydana getirmiş hem de Meclise taşınmıştır. Bu sebeple CHP'nin kendine kalkan olarak kullandığı argüman (ağaçlar ve yeşil elden gidiyor) yerini başka enstrümanlara bırakmıştır.

Nitekim CHP'nin, Ortadoğu'da alternatif bir dış politika aktivizmine girişmiş olması, Washington'da Batılı karar alıcıların duymak istediği mesajları vermiş olması ve iç politikada farklı ittifak girişimlerine açık olduğunu ortaya koymuş olması kendisine biçilen rolü üstlenmeye gönüllü olduğunu göstermektedir. Buna ilaveten, CHP'nin İstanbul sermayesi ile medyasının desteklediği Mustafa Sarıgül'ü İstanbul'da, milliyetçi-sağcı kesimin oylarına da talip olabilecek Mansur Yavaş'ı ise Ankara'da Belediye Başkanı Adayı olarak göstermiş olması da AK Parti karşıtı siyasal yatırımın adresi olmaya yönelik tercihini yansıtmaktadır (Ete vd., 2014:70). Kısaca Gezi'deki eylemler, yeni siyasal sistemin hangi değerler ve aktörler aracılığıyla inşa edileceğinin alanı haline gelmiştir (Ete ve Taştan, 2013:162).

3. Gezi Parkı Eylemlerinin Ekonomik Boyutu

Günümüzde ekonomik olguların değerlendirilmesi, zamanın ve mekânın sıkışmasını beraberinde getiren küreselleşme ve küreselleşmenin izdüşümü olan kapitalizm ekseninde ele alınmalıdır (Harvey, 2012:291,317; Harvey, 2006:307). Ekonomik modeli kapitalizm olan liberalizmin siyasal özgürlük vurgusu paradoksal bir hale gelmektedir. Çünkü serbest piyasa mekanizması adaletsizliklere yol açmakta ve bu yüzden siyasal hak ve özgürlükler işlevini kaybetmektedir. Zira sermayedarların oluşturduğu toplum tipi, iki kutuplu sınıf, zengin-fakir, şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde serbest piyasa modeli ekonomik iktidarların veya kapitalistlerin özgürlüğünü yansıtmaktadır. Kapitalistler öncelikli şeyin kendi birikimleri ve kazançları olduğunu belirtirler. Gezi Eylemlerini dizayn eden aktörler ise böyle bir düşüncenin AK Parti özelinde cereyan ettiğini dile getirmektedirler. Başka bir ifadeyle Gezi'nin aktörleri kapitalist bir modele karşı olduklarını iddia etmektedirler.

Ancak Tuncel'e göre, Gezi aracılığıyla Türkiye'deki siyasal iktidardan memnuniyetsizliğini dile getiren küresel sistemin etkili aktörleri, kendilerine ait özellikleri AK Parti'ye aitmiş gibi bir algı oluşturarak, hem AK Parti iktidarının meşruiyet zemininin zedelenmesini hem de ülkenin ekonomik istikrarsızlığa sürüklenmesini amaçlamışlardır. Bunun için küresel aktörler, iktidar karşıtı muhalif yapı ve oluşumlarla işbirliği içine girerek olayın uluslararası boyuta taşınmasını sağlayarak dünya kamuoyunun da desteğini almaya çalışmışlardır (2014:15).

Küresel kapitalizmin böyle bir yolu tercih etmesindeki asıl neden, bir denge oluşturmak veya yeni dengeler belirlemektir (Özcan, 2008:291). Çünkü bir dünya sistemi haline gelen kapitalizmin temel mantığı kendisinden başka herhangi bir organizasyonun egemenliğini kabul etmesidir. Bu sistemin stratejisi, ekonomisi güçlenen ve çevresiyle bütünleşme eğilimine giren ülkeleri siyasal istikrarsızlığa sürüklemek ve daha sonra finansal bağımlılık ve borçluluk ilişkileri üzerinden kalkınmalarını olabildiğince engellemektir. Bu strateji, Türkiye özelinde ele alındığında Gezi Parkı Eylemlerinin içeriği daha iyi anlaşılacaktır (Öztürk,

2014:95). Türkiye'nin iç sorunlarını (Kürt ve Alevilik meselesi) demokratik bir anlayışla çözmeye çalıştığı, siyasal istikrarın ekonomiye olumlu yansdığı ve refah düzeyinin arttığı bir sırada iç ve dış mihraklar, ülkenin tekrar küresel güçlere muhtaç olmasını sağlamak için siyasi ve ekonomik istikrarsızlığa yol açacak eylemleri devreye sokmuşlardır.

Türkiye'nin özellikle AK Parti iktidarıyla birlikte ekonomik açıdan önemli bir dönüşüm yaşadığı görülmüştür. AK Parti iktidarından önce kurulmuş olan koalisyon hükümetleri genellikle ekonomik krizlerle anılırken AK Parti iktidarı, ekonomik açıdan büyük ilerlemelerin kaydedildiği bir döneme işaret etmektedir (Yılmaz, 2013:23; Aksoy, 2013:53). Ekonomik alanda kaydedilen bu başarı, Türkiye'nin artık kendisine politika dayatılan bir ülke olmaktan çıkıp kendi politikalarını belirleyen bir ülke haline gelmesine yol açtı.

Nitekim Türkiye gittikçe Soğuk Savaş dönemindeki Washington ve Brüksel merkezli politik-ekonomik çizgiden ayrılmaya ve kendi çıkarları doğrultusunda bağımsız ve hâkim bir güç haline gelmeye başlamıştır (Akgün, 2013:31).

AK Parti döneminde menkul kıymetler borsasının büyümesi, faiz oranlarının ve enflasyonun düşürülmesi (Yılmaz, 2013:23) yüksek faiz yoluyla haksız kazanç sağlayan bazı finans kuruluşlarının çıkarlarına aykırı düşmüştür. Gerçekte bu finans kuruluşlarını, Türkiye'nin enerjide dışa bağımlılığını azaltacak olan nükleer enerji santralleri kurmak istemesi ve İstanbul Finans Merkezi projesi endişelendirmekteydi. Bu proje ile Türkiye'nin ihtiyaç duyacağı finansman yurt içinden (Karagöl, 2013) yani milletin adamları (Yiğit, 2013:14; İlgen, 2013:87) tarafından karşılanacak ve böylece yabancı sermayenin Türkiye ekonomisi üzerindeki gücü zayıflatılacaktı. Bu yüzden Gezi Parkı Eylemleri'nin arkasındaki aktörlerden birinin de faiz lobisi olduğu ifade edilmektedir (Bayhan, 2014:41). Nitekim faiz lobisi Gezi sürecinde gerçekleşen piyasadaki dalgalanmalardan kazançlı çıkmıştır (Çetin, 2013:29; Tuz, 2013:107).

Öte yandan Gezi Parkı Eylemleri'nin zamanlamasının iki açıdan manidar olduğu da söylenmektedir. Bu dönemde, AK Parti iktidarı bir yandan Kürt Sorunu'nu barışçıl bir yolla çözmeye çalışırken diğer

yandan da Türkiye'nin Uluslararası Para Fonu (IMF) ile 53 yıllık borç ilişkisini sonlandırmak istemekteydi. Bu kapsamda Gezi Eylemlerinin Mayıs ayında patlak vermesi, dünya basınının bu eylemlere ilgi göstermesi ve uluslar arası aktörlerin eyleme müdahil olması tesadüfle açıklanamaz (Topbaş ve Işık, 2014:211).

Bu çerçevede amacın Türkiye'de ekonomik kriz çıkarmak olduğu iddia edilmektedir. Nitekim "BİST'in 91.000 puandan 63.000 puana inmesi, Doların 1,84 TL'den 2,22 TL'ye, Avronun 2,23 TL'den 3,10TL'ye çıkması ekonomik dalgalanmanın çok açık göstergesi ve adı konmamış kısmi bir devalüasyondu (Öztürk, 2014: 98-99). Bu olumsuz durumu aşabilmek için Merkez Bankası kura müdahale etmek zorunda kaldı. Sermaye çıkışları yüzünden yaşanan bu gelişmelere önlem olarak Merkez Bankası 5 döviz satım ihalesi ile piyasaya müdahale ederek kuru olaylardan önceki seviyesine geri çekebildi. Ancak kurda yaşanan dalgalanma, kısa vadeli iç borç stokunda yaklaşık 2 milyar dolarlık bir zarara yol açtı. Gezi Parkı olayları Devlet İç Borçlanma Senetlerine de (DİBS) bazı ekstra maliyetler getirdi. Gezi Eylemleri'nden önceki hafta DİBS tutarı 445,5 milyar TL seviyesindeyken eylemlerden sonra DİBS'lere de yaklaşık 5 milyar TL ek maliyet gelmiş oldu (Yılmaz, 2013:23).

Piyasa ilkelerine göre değerlendirildiğinde kur ve faiz artışından dövizci olanların ve faiz geliri elde edenlerin kazançlı çıkacağı açıktır. Bu anlamda kurun ve faizin artışı toplumsal eşitsizliklerin artmasına, geniş toplumsal kesimlerin yoksullaşmasına ve üzerlerindeki sömürü yükünün ağırlaşmasına yol açmaktadır. Özellikle faizin artması, üretimde daralmayı ve refah düzeyinin düşmesine neden olmakta ve bu da demokrasinin gelişmesi ve derinleşmesine olumsuz yönde etki yapmaktadır. İşte bu tür eylemlerle -şoklarla- hükümetlerin veya devletlerin ekonomik dengelerinin bozulması ve kırılganlık derecelerinin artırılması amaçlanmaktadır (Öztürk, 2014:98-99).

İşte bu anlamda Gezi Eylemleri, organizeli yapısı ve aktörleri, her detayın inceden inceye düşünülmesi, sanal âlemin ve propagandanın bütün imkânlarından profesyonelce yararlanılması ve toplumun sosyo-politik özelliklerini dikkate almasından dolayı bilinçli bir proje olarak

görülmektedir (Sambur, 2013). Bunun en somut göstergesi Gezi Eylemlerini finansal açıdan destekleyen yabancı kişi ve kurumların ve eylemlerde yakalanan yerli ve yabancı ajanların varlığıdır (Bahar, 2013:173; Sezgin, 2013:8).

Nitekim CNN, BBC, New York Times, Washington Post, Guardian, Reuters ve Al Jazeera gibi küresel basın organlarının, (Aksoy, 2013:51) Suriye’de yaşanan insanlık trajedisini görmezden gelerek, İstanbul’a savaş muhabirlerini göndermeleri, günlerce Gezi’deki eylemleri canlı olarak vermeleri ve kullandıkları üslup ve söylemleri, olayların organizeli ve dış destekli olduğunu belgelemektedir (Özdeş, 2013:36; Kardeş, 2013:21; Şeker, 2013:41).

Öte yandan eylemlerin barışçıl niteliği kısa sürede terk edilmiş ve yerini şiddete bırakmıştır. Çok sayıda kamu binasına (Bolat, 2013:93), işyerlerine ve polis araçlarına zarar verildi (Beriş, 2013:19). Başbakan Erdoğan’ın 12 Haziran 2013’teki açıklamasına göre oluşan maddi zarar 100 milyon lirayı aşmıştır (SDE, 2013:13). Diğer bir kaynağa göre zarar 140 milyon liraydı (www.haber7.com, 2016).

“Sermaye defol” Gezi Eylemleri’nin en önemli sloganıydı (Kaplan, 2013). Gezi Eylemcileri, serbest piyasaya, özel mülkiyete, gönüllü mübadeleye ve bunlara dayanan ekonomik pratiklere karşı olduklarından kendilerini anti-kapitalist olarak tanımlıyor ve kolektivist bir düzen kurulmasını talep ediyorlardı (Yayla, 2013d). Ancak Gezi Parkı Eylemleri, ontolojik, epistemolojik ve etik çelişkilerle dolu olduğundan bu talepleri gerçekleşmedi (Bayhan, 2014:42). Örneğin Gezi’de bir Devrim Market kuruldu. Marketin fonksiyonu ihtiyaç sahiplerine bedava mal vermek veya dağıtmaktı. Ama bu bedava mal dağıtımını mümkün kılan kapitalizmin kendisiydi (Yayla, 2013d). Kısaca “Kahrolsun Amerikan emperyalizmi” diye haykıranlara ABD Büyükelçisi ve Avrupa Birliği destek veriyordu (Kaplan, 2013). Nitekim Avrupa Parlamentosu 13 Haziran 2013’teki bir toplantıda Türkiye’ye karşı önyargılı bir karar almıştır. Daha önce Fransa, Almanya, Yunanistan ve İngiltere’de meydana gelen olaylarla ilgili hiçbir karar almayan AP, Türkiye’ye karşı ağır

suçlamalar, eleştiriler ve tehditler içeren bir karar almış bu da oldukça manidar ve özel bir tavır olarak algılanmıştır (Sezgin, 2013:8).

Gezi Parkı Eylemlerinde rol alan eylemcilerin profili de dikkat edilmesi gereken bir başka noktadır. Eylemcilerin ekonomik profiline bakıldığında genellikle zengin kesime mensup ailelerin çocukları oldukları, marka sahipliği ve tüketicilik açısından kapitalizme eklemledikleri görülmektedir (Bayhan, 2014:42). Bu durum ise gerçeklik, sloganlar ve eylemin nedeni ile reel hayat arasındaki paradoksu yansıtmaktadır (Bayhan, 2014:33).

Nitekim Bolat, bunu ironik bir dille şöyle ifade etmektedir: “Bir de Cem Boyner portresi var ki üzerinde düşünmeye değer. “Ne sağcıyım, ne solcuyum çapulcuyum çapulcu” diyerek Taksim’de yürüyor... Kendisi Türkiye’nin ilk yüzdeki zenginlerinden. Her AVM’de yeri ve tanınmış markaları var. Eşi TÜSİAD’ın bir önceki başkanı Ümit Boyner. Bakkal dükkânı olan esnaf bile dükkânına bir taş atarlar diye böyle eylemlerde rengini belli etmez. Ancak o çapulcu olmuş yürüyor! Ya aklından zoru var, ya geminin batacağına inandırılmış, ya da bağlı olduğu tarikatın talimatı için yola koyulmuş. Herhalde o serveti ona verenler sonrasının sigortasını da yapmış olmalılar. Başka ne denebilir ki?” (2013:47-48). Bu ekonomik düşünce yapısı kendisini anti-Erdoğanizm (Sambur, 2013:185) üzerinden var kılmaya çalışmaktadır. Her ne kadar bu var oluşu da kendisinin kapitalist bir sistemle bütünleşmediğini iddia ederek yapmaya çalıştıysa da çabaları sonuç vermedi. Bu da anti-Erdoğanizm’in kapitalist paradoksu şeklinde ifade edilerek özetlenebilir.

Sonuç ve Değerlendirme

Gezi Parkı Eylemleri önce bir çevre hareketi olarak başlamıştır. Bu amaçla insanların protesto yapmak için toplanmaları en temel ve savunulması gereken bir haktır. Ancak hem eylemlerin amacını aşarak farklı bir yola girmesi hem de protestoların yönteminin anti-demokratik bir yöne evrilmesi Gezi Parkı Eylemlerinin bir darbe girişimi olduğu algısını güçlendirmektedir. Bu eylemin başka bir özelliği de askeri nitelik taşımamasıdır.

Çok çeşitli faktör ve aktörün etkili olduğu Gezi Parkı Eylemleri, karmaşık ve kompleks bir eylemler bütünüdür. Gezi Eylemlerinin yapısı, Gezi'yi anlamak için tek bir açıdan değil, farklı boyutlarıyla değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Gezi Parkı Eylemleri'nin zamanlaması da farklı boyutlarıyla değerlendirilmesinin ne kadar isabetli olduğunu göstermektedir. Nitekim Gezi Eylemleri tam da Türkiye'nin siyasal ve ekonomik açıdan güçlenmeye başladığı, hem kendi bölgesinde hem dünya kamuoyunda artık söz sahibi olmaya başladığı anda ortaya çıkmıştır.

Gezi Parkı Eylemlerinin ikinci aşamasında eylemciler şiddete başvurmaya ve özel ve kamusal mallara zarar vermeye başlamışlar ve güvenlik güçlerinin eylemleri şiddetle bastırmasına zemin hazırlamışlardır. Bu aşamayla birlikte Gezi Parkı Eylemleri'nin ideolojik, sosyo-politik ve ekonomik olmak üzere üç temel amacı ortaya çıkmıştır. Eylemciler, bu amaçlarını daha kolay ve hızlı gerçekleştirebilmek için Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın hem ulusal hem de uluslararası alanda gözden düşürülmesi, itibarsızlaştırılması ve meşruiyetinin zayıflatılmasının gerekli olduğunu düşünmekteydiler. Eylemciler bu amaçlarına ulaşmayı başaramamış olsalar da özellikle ekonomik istikrara büyük darbe vurmuş oldular.

Gezi Parkı Eylemleri, on yıldan fazla bir süre iktidarda kalmayı başarmış olan AK Parti hükümetinin illegal yollardan Kemalist kesimin önderliğinde iktidardan düşürülmesi olarak okunabilir. Gerçekte, Gezi Eylemleri, Cumhuriyet'in kuruluşundan beri ayrıcalıklı bir konumda olan Kemalistlerin ülke siyaseti üzerindeki hegemonyalarını yitirmelerine verdikleri bir tepki olarak değerlendirilmektedir. AK Parti iktidarıyla birlikte siyasal ve toplumsal anlamda merkez ve çevre yer değiştirmeye başlamış ve eski rejimin elitleri bu değişimden duydukları rahatsızlığı ideolojik ve sosyo-politik bir tarzda dile getirme fırsatını yakalamışlardır.

Küresel kapitalist sistemin önemli stratejilerinden biri de, ekonomisi güçlenen ve çevresiyle bütünleşmeye çalışan ülkeleri siyasal istikrarsızlığa sürüklemek ve daha sonra finansal bağımlılık ve borçluluk ilişkileri üzerinden yönlendirebilecekleri bir konumda tutmaktır. Bu

strateji, Türkiye özelinde Gezi Parkı Eylemleriyle uygulanmaya çalışılmıştır. Nitekim Eylemlerin başladığı sıralarda siyasi istikrar ve ekonomik gelişmenin de etkisiyle Türkiye önemli iç sorunlarını (Kürt ve Alevilik meselesi) demokratik yoldan çözmeye çalışmaktaydı. Sonuçta Gezi Eylemleri, hükümeti düşüremediğinden siyasi açıdan başarılı olmamasına rağmen kur ve faizdeki dalgalanmaların ekonomiye verdiği zarardan dolayı küresel güçlere bir anlamda ödün verilmiş oldu.

Kaynakça

- AKGÜN, B. (2013). Gezi Olaylarının Uluslararası Boyutları: Güçlenen Türkiye'den Kim Neden Rahatsız?, *Stratejik Düşünce*: 28-34.
- AKSOY, M. (2013). Gezi'de Derin Dış Siyaset: #diren diplomasi Gezi Olayları Dış Politika ve Küresel Komplo Teorileri, Ekrem Saltık (ed.), *İçinde*, İstanbul: Kaldırım Yayınları:50-55.
- AKTAY, Y. (2013). Gezi Örneğinde Organize İşler Sosyolojisi, *Stratejik Düşünce*:10-17.
- ATILGAN, A. (22 Mart 2012). Taksim Meydanı, *Arkitera*.
- BABACAN, M. E. (2014). Sosyal Medya Sonrası Yeni Toplumsal Hareketler, *Birey ve Toplum*, Cilt 4, Sayı 7:135-160.
- BAHAR, H. İ. (2013). Net Vatandaşlarının Ay Işığında Direnişi ve Gezi Parkına Sosyolojik Bakmak, Ekrem Saltık (ed.), *İçinde*, #diren sosyoloji Gezi Olaylarına Sosyolojik Bakışlar, Kaldırım Yayınları: İstanbul: 161- 174.
- BARDAKÇI, M. (02 Haziran 2013). Taksim Meydanı eskiden mezarlıktı ve yapılan binaların akıbeti de tuhaf oldu, *Habertürk*.
- BAYHAN, V. (2014). Yeni Toplumsal Hareketler ve Gezi Parkı Direnişi”, *Birey ve Toplum*, Cilt 4, Sayı 7:23-57.
- BEDİR, D. I. ve BEDİR, A. (2014). Gezi'yi Müslümanca Sahiplenebilmek: Katılanlar Üzerinden Bir Çözümleme Denemesi, *Birey ve Toplum*, Cilt 4, Sayı 7:259-280.

- BERİŞ, H. E. (2013). Gezi Parkı Eylemleri Yeni Bir Muhalefet Tarzı mı?, Stratejik Düşünce Enstitüsü:18-21.
- BOLAT, A. (2013). Eylem Gezi Parkı'nda Millet İşin Farkında, Stratejik Düşünce:44-49.
- BOLAT, A. (2013), Gezi Parkı Eylemleri, Dış Güdümlü Derin Provokasyonun Atlama Taşı, Ekrem Saltık (ed.), İçinde, #diren diplomasi Gezi Olayları Dış Politika ve Küresel Komplolar Teorileri, Kaldırım Yayınları, İstanbul:92-101.
- CANATAN, K. (2014). Gezi Eylemlerini ve Gençliği Anlamak!, Birey ve Toplum, Cilt 4, Sayı 7:59-74.
- CANDEMİR, Ü. S. ve İ.ZMİR, M. (2013). Taksim Gezi Parkı Olayları Raporu, Mazlum-der İstanbul Şubesi.
- ÇETİN, T. (2013). Gezi Olayları, Faiz Lobisi ve Kurumsal Temeller, Ekrem Saltık (ed.), İçinde, #diren diplomasi Gezi Olayları Dış Politika ve Küresel Komplolar Teorileri, Kaldırım Yayınları, İstanbul:26-31.
- EKİNCİ, E. B. (19 Eylül 2012). Taksimde bir cami vardı, Türkiye.
- ERTEM, C. ve ESAYAN, M. (2013). Dünyayı 'Durduran' 60 Gün Meydan, Darbe, Demokrasi, 6. Baskı, Etkileşim Yayınları:İstanbul.
- ETE, H. ve TAŞTAN C. (2013). Kurgu ve Gerçeklik Arasında Gezi Eylemleri, SETA:1-175.
- GEZGİN, U. B. (2013). Gezi Parkı'nı Savunmak, Mustafa Kemal'i ve Menderes'i Savunmaktır, Biamag.
- GÜNGÖRMEZ, B. (2013). Modern Mesihler: Gezi Hadisesinin Politik Teolojisi, Liberal Düşünce, Yıl 18, Sayı 72:127-132.
- GÜVEN, A. (2014). Gezi'nin Dili: Göstergibilimsel Bir İnceleme, İnsan&İnsan, Sayı 2:19-29.
- HARVEY, D. (2006). Zaman-Mekân Sıkışması ve Post-Modern Durum, (Çev. Nasuh Uslu), Kudret Bülbül (ed.), İçinde, Küreselleşme Temel Metinler, 68. Baskı, Ankara: Orion Yayınları:307-329.

- HARVEY, D. (2012). Postmodernliğin Durumu, (Çev. Sungur Svrn), 6. Basım, İstanbul: Metis Yayınları.
- ETE, H.-AKBABA, Y.-DALAY, G.-ERSAY, S. O.-EŞKİNAT, D. (2014). 2013'te Siyaset, SETA, Analiz, İstanbul, Sayı 81:1-71.
- IŞIK, G. (2013). Yeni Toplumsal Hareketler ve Sanal Gerçeklik Boyutunda Gezi Parkı Eylemleri, Selçuk İletişim, Cilt 8, Sayı 1:19-33.
- İLGEN, A. (2013). Uluslararası Bir Operasyon Olarak Gezi Parkı Eylemleri, Ekrem Saltık (ed.), İçinde, #diren diplomasi Gezi Olayları Dış Politika ve Küresel Komplo Teorileri, İstanbul:Kaldırım Yayınları:86-91.
- KALKAN, B. (2013). Gezi Parkı Eylemleri ve Kendiliğindenlik, Ekrem Saltık (ed.), #diren sosyoloji Gezi Olaylarına Sosyolojik Bakışlar, İstanbul: Kaldırım Yayınları:105-113.
- KAPLAN, H. (02 Haziran 2013). Ağaç ve Hükümet, Yeni Şafak.
- KAPLAN, Y. (2013). Kafası Karışıklar İçin Zihin Açıcı Bir 'Gezi' Kılavuzu, Ekrem Saltık (ed.), İçinde, #diren diplomasi Gezi Olayları Dış Politika ve Küresel Komplo Teorileri, İstanbul:Kaldırım Yayınları:60-69.
- KARABULUT, R. ve UĞUR, A. (2014). Taksim Gezi Olaylarının (Mayıs-Haziran 2013) Türk Finans Sektörüne Etkisi, Birey ve Toplum, Cilt 4, Sayı 7:281-295.
- KARAGÖL, E. T. (15 Haziran 2013). Faiz Lobisi Nedir? Sabah.
- KARDAŞ, Ş. (2013). Gezi Olayları Uluslararası Kamuoyu ve Liberaller, Ekrem Saltık (ed.), İçinde, #diren diplomasi Gezi Olayları Dış Politika ve Küresel Komplo Teorileri, İstanbul: Kaldırım Yayınları:20-25.
- KAVUNCU, A. Ç. (2014). Sivil' Değil 'Sivil Görünümlü Siyasal' Gezi Parkı, Birey ve Toplum, Cilt 4, Sayı 7: 107-134.
- KAZDAĞLI, C. (2013). Gezi'nin Medyası; Medyanın Gezisi, Stratejik Düşünce:40-43.
- KORKUT, S. (19 Eylül 2011), Taksim Meydanı Yayalaştırma Projesi Onaylandı, Zaman.

- KUŞDİL, M. E.-ÜZÜMÇEKER, E.-ÇAVUŞOĞLU, M.-TURHAN, F. (2014). Muktedirlerin Söylemi ve Ana Akım Sosyal Psikolojik Açıklamalar Arasındaki Benzerlikler: Taksim Gezi Parkı Protestosu Örneği, Eğitim Bilim Toplum Dergisi, Cilt 12, Sayı 47:78-95.
- MORLAND, D. (1998). Anarşizm, İnsan Doğası ve Tarih, Jon Purkis ve James Bowen (der.), İçinde, 21. Yüzyıl Anarşizmi Yeni Bin Yıl İçin Ortodoks Olmayan Fikirler, (Çev. Şen Süer Kaya), İstanbul:Ayrıntı Yayınları.
- MÜDERRİSOĞLU, O. (01 Temmuz 2013). Yorumsuz 10 Madde, Sabah.
- ÖZCAN, M. T. (2008). Modern Toplum ve Hukuk Devleti, İstanbul:On İki Levha Yayıncılık.
- ÖZDEŞ, T. (2013). Gezi Parkı Olaylarının Dış ve İç Bağlantıları, Stratejik Düşünce:35-39.
- ÖZEL, E. K. ve DENİZ, Ş. (2015). Türk Basınında Gezi Parkı Eylemleri Üzerine Bir İçerik Analizi: Eylemler Nasıl Sunuldu?, Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt.8, Sayı.36:876-893.
- ÖZEN, H. ve AVCI, Ö. (2013). Her Yer Taksim Her Yer Direniş: Kentel Bir Hareketin Ulusal Yayılımı, Atılım Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 3, Sayı 1-2:31-45.
- ÖZİPEK, B. B. (2013). Komplolara Karşı Korunma Rehberi, Ekrem Saltık (ed.), İçinde, #diren diplomasi Gezi Olayları Dış Politika ve Küresel Komploteorileri, İstanbul:Kaldırım Yayınları:12-15.
- ÖZTÜRK, M. (2014). Gezi'nin Arkasındaki Siyasal ve Ekonomik Motivasyon, Birey ve Toplum, Cilt 4, Sayı 7:75-106.
- SAMBUR, B. (2013). Gezizm, Kolektivizm ve Anti-demokrasi, Liberal Düşünce, Yıl 18, Sayı 71:181-186.
- SAMBUR, B. (09 Haziran 2013). Hedef: Erdoğan'sız Türkiye, Yeni Şafak.
- SEZGİN, M. F. (Temmuz 2013). Gezi Dosyası, Stratejik Düşünce Dergisi:4-9.

- Stratejik Düşünce Enstitüsü (SDE) (2013), Taksim Gezi Parkı Eylemleri Raporu-Gezi Parkı Etrafında Yaşanan Toplumsal Olaylara İlişkin İzleme ve Değerlendirme:1-32.
- ŞEKER, M. (2013). Sosyal Medya, Sosyal Olaylar ve Ekonomi, Ekrem Saltık (ed.), İçinde, #diren diploması Gezi Olayları Dış Politika ve Küresel Komplo Teorileri, İstanbul:Kaldırım Yayınları:38-43.
- TOPAL, S. (2013). Gezi Parkı İşgali: Kesintiye Uğramış Bir Geçiş Ritüeli, Ekrem Saltık (ed.), İçinde, #diren sosyoloji Gezi Olaylarına Sosyolojik Bakışlar, İstanbul:Kaldırım Yayınları:69-80.
- TOPBAŞ, H. ve IŞIK, U. (2014). Kurgu ile Gerçeklik Arasında Gezi Parkı Eylemleri ve Sosyal Medya, Birey ve Toplum, cilt 4, Sayı 7:197-230.
- TUNCEL, G. (2014). Gezi Parkı Hadisesinin Anatomisi, Birey ve Toplum, Cilt 4, Sayı 7:7-22.
- TUZ, C. (2013). Gezi Parkı'nda 'Türk Baharı' Denemesi", Ekrem Saltık (ed.), İçinde, #diren diploması Gezi Olayları Dış Politika ve Küresel Komplo Teorileri, İstanbul:Kaldırım Yayınları:102-109.
- YAYLA A. (14 Haziran 2013a). Taksim Platformu ve Dayatmacılık, Zaman.
- YAYLA A. (28 Haziran 2013b). Gezi Olayları ve Siyaseti Dizayn Teşebbüsü, Zaman.
- YAYLA A. (30 Temmuz 2013c). Gezinin Siyasi Felsefesi: Totalitarizm" Yeni Şafak, 30 Temmuz.
- YAYLA A. (03 Ağustos 2013d). Gezinin Politik Ekonomisi, Yeni Şafak.
- YAYLA A. (29 Ağustos 2013e). Liberallerin Ayrışmasının Temelleri (4) 'Gezi Depremi', Yeni Şafak.
- YAYLA, A. (2013), Gezi Parkı'ndan Tahrir Meydanı'na, #Diren Demokrasi, İstanbul: Kaldırım Yayınları.
- YILMAZ, M. L. (2013). Gezi Parkı Eylemlerinin Ekonomik Sonuçları, Stratejik Düşünce:22-24.
- YILMAZ, M. (2013). Türkiye Demokrasi'sine ve 'Yumuşak Gücü'ne Karşı Yeni Gayri-nizami Harp, Stratejik Düşünce:25-27.

- YİĞİT, M. (2013). Gezi Parkı Eylemlerinin Görünen Yüzü, Türk Akademisi Siyaset, Hukuk ve Yönetim Araştırmaları Merkezi, Analiz No 4:1-15.
- “CHP’den Bir Ağaç Katliamı Daha”, Sabah, 23 Aralık 2014.
- “CHP’li Bergama Belediyesi’nden Ağaç Katliamı”, Yeni Akit, 23 Ekim 2013.
- “CHP’li Vekilden CHP’li Belediyeye Ağaç Tepkisi”, Cumhuriyet, 27 Kasım 2014.
- “Mesele Ağaç Değil Anlasana”, Türkiye, 04 Haziran 2013.
- “Yalova’da Ağaç Katliamı”, Hürriyet, 28 Kasım 2014.
- “Yalova’daki Ağaç Katliamı İnci’yi de İsyan Ettirdi”, Radikal, 28 Kasım 2014.
- “Ahmet Akgündüz’ün Gezi Parkı Açıklaması!”, <http://www.geziparki-olaylari.com/node/107> (01.03.2016).
- “Gezi Eylemlerinin Bilançosu Açıklandı”, http://www.radikal.com.tr/turkiye/gezi_eylemlerinin_bilancosu_aciklandi-1138770 (23.08.2013).
- “Taksim Gezi Aynasında Gezi Parkı”, <http://resmigorus.blogspot.com.tr/2014/06/bir-projenin-basarszlg-aynasnda-gezi.html> (01.03.2016).
- “Taksim Topçu Kışlası ve 31 Mart İsyanı”, <http://blog.milliyet.com.tr/taksim-topcu-kislasi-ve-31-mart-isyani/Blog/?BlogNo=418126> (01.03.2016).
- “Taksim, Topçu Kışlası”, <http://tarihinzinde.com/taksim-topcu-kislasi/> (01.03.2016).
- <http://setav.org/tr/gezi-parki-sakinlerinin-ruh-hali/yorum/6860> (01.03.2016).
- <http://www.haber7.com/guncel/haber/1040712-iste-gezi-parki-olaylari-nin-korkunc-bilancosu> (01.03.2016).
- <http://yamabilgi.blogcu.com/taksim-cumhuriyet-aniti-nin-tarihi-ve-yapilisi/8634197> (01.03.2016).
- <https://twitter.com/memetalialabora/status/340177091599400960?lang=tr> (01.03.2016).

An Evaluation Of Gezi Park Protests With Different Dimensions

Abstract:

Gezi Park Protests have started in 23 May 2013 in Taksim Gezi Park against to removing trees in Gezi Park (in İstanbul) like an enviromental movement. But these protests was slid from main goal and reached to different dimensions. Especially through the Internet and social media Gezi Park Protests, by serving the domestic and foreign press has a place on the agenda for a long time. There was observed, it was not an environmental protest, it was political, economic and ideological protest, too. So, that can be said, the main aim of this political, economic and ideological approach to knocking over the government. In this context, Gezi Protest can be evaluated like a process which is effective in all process in 2013. Thus this proces will maintain its vitality as a domino effect in the future. In this study, Gezi Park Protests will be analyzed in a multidimensional axis and it will attempt to clarify causes and consequences of it. The study is prepared with a descriptive method of the analysis of the process based on the related literature.

Key words: Gezi Park, Protests, Government.